

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1015
Toplantı Tarihi/Sayısı : 5.3.2024/43
Karar Numarası : 2024/272
Başvuran : O. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Ceza infaz kurumunda tutulan başvuranın sohbet hakkını yeterince kullanamadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesinde özetle:

a. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 45/1 No.lu Genelgesine istinaden infaz kurumlarında tutulanlara on kişi ile haftalık on saat olmak üzere sohbet hakkı tanındığı ve diğer ceza infaz kurumlarının çoğunda anılan sürelerle sohbet hakkından yararlanmak mümkün iken başvuranın iki haftada bir defa ve toplam üç saat olmak üzere sohbet hakkından faydalandırıldığı, bazı haftalar ise bu hakkın tamamen elinden alındığı iddia edilmiştir.

3. Muhatap Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun yazılı görüşünde özetle:

a. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 29/4/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararında "Mayıs 2022 tarihinden itibaren gerekli güvenlik tedbirleri alınarak disiplin cezası olmayan hükümlü-tutukluların sportif faaliyet alanlarına pandemi önlemlerine uygun şartlarda çıkarılıp yapılan spor aktivitesi sonunda koşullarına geri alınmalarının sağlanması" yönünde karar alındığı ve karara istinaden hükümlü-tutukluların anılan haklardan yararlandırıldıkları,

b. Eğitim Birimi Komisyonu tarafından düzenlenen faaliyetler açısından; başvuranın Kurumdaki diğer mahpuslarla beraber her hafta perşembe günleri 10:45-11:45 saatlerinde spor faaliyetlerine, iki haftada bir salı günleri de 08:45-11:45 saatleri arasında sohbet faaliyetlerine katılım sağladığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuru konusunun Adalet Bakanlığının 45/1 No.lu Genelgesi'nin Ortak Hükümler başlıklı 3'üncü bölümünün 13'üncü maddesinde yer alan sohbet hakkına ilişkin olduğu, bu nedenle ilgili düzenlemenin muhatabın cevabi yazısında bahsedilen hususlardan farklı bir içeriğe sahip olduğu, muhatabın yazılı görüşünde 45/1 No.lu Genelge yerine 46/1 No.lu Genelgeden söz edildiği,

b. Halihazırda başvuranın disiplin cezaları gerekçe gösterilerek sportif faaliyete çıkarılmadığı, sportif faaliyetten faydalandığına yönelik tutanak var ise bunun başvuru dosyasına sunulması gerektiği, bunun yanı sıra iki haftada bir defa salı günleri üç saat sohbet hakkından yararlanabildiği, asıl şikâyetinin ise haftada on saat uygulanması gereken sohbet hakkının iki haftada bir ve üç saat olarak belirlenmesine yönelik olduğu, netice itibarıyla muhatabın yazılı görüşünde sohbet hakkını neden bu kadar kısıtladığına ilişkin herhangi bir yanıtın mevcut olmadığı,

c. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlara tanınan sohbet hakkı ile cezaevi ortamının bireyler üzerindeki

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

olumsuz tesirinin azaltılmasının amaçlandığı, sohbet hakkının ruh sağlığı için son derece önemli olduğu, sohbet hakkının muhatap tarafından aşırı kısıtlanması neticesinde hakkın özünün zedelendiği, anılan Genelge kapsamında sohbet hakkının on saat uygulanması mutlak olmasa da bu süreden uzaklaşarak çok kısıtlı sürelerle sohbet hakkı verildiğinde bunun gerekçesinin ortaya konulması gerektiği, nitekim benzer niteliklere sahip ceza infaz kurumlarında tutulanların sohbet hakkından haftada on saat faydalanabildikleri ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir. Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 43'üncü maddesine göre; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları Yönetmelik'te yer alan düzenlemeler doğrultusunda incelenmektedir.

7. Mezkûr Yönetmelik'in 65'inci maddesine göre "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir*".

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

9. Başvuran, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 45/1 No.lu Genelgesine istinaden infaz kurumlarında tutulanlara on kişi ile haftalık on saat olmak üzere sohbet hakkı tanınmasına rağmen kendisinin sohbet hakkından iki haftada bir defa ve toplam üç saat yararlanabildiğini, bazı haftalar ise bu hakkın tamamen elinden alındığını iddia etmiştir.

10. Cezaevindeki mahkûmlara yönelik aktiviteler (meslek edindirme, eğitim, spor, sohbet gibi) mahkûmların bedensel ve ruhsal sağlıkları için çok önemlidir. Ancak bu tür aktivitelerin her birinin birbirinden bağımsız olarak sağlanmasının, cezaevleri için bir zorunluluk olduğu söylenemez. Cezaevinin imkânları kapsamında mahkûmlar için belirlenen değişik etkinliklere katılım mahkûmların sosyal yalnızlaşmasını engelleyecektir. Bununla birlikte, mahkûmların bu tür aktivitelerle katılımının engellenmesi durumunda dahi kitap, gazete, dergi ve radyo gibi imkânlarla sahip olması ya da cezaevinin dışındakilerle mektupla iletişim kuruyor olması veya ziyaretçileri ile görüşebilmesi de sosyal iletişim imkânının olduğunun kabul edilmesini gerektirir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 44).

11. Aynı suç grubuna mensup kişilere ortak sohbet hakkı tanınmaması hususunda; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından, mahkûmların diğer mahkûmlarla görüşmesinin yasaklanmasının güvenlik, disiplin veya önleyici tedbirlerin gerektirdiği koşullarda Sözleşme'nin 3'üncü maddesinin ihlali olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir (AİHM, *Öcalan/Türkiye*, B. No: 46221/99, 12/5/2005, para. 191). Aynı zamanda güvenliği sağlama, tutulan kişiyi diğer tutululardan koruma, devam eden yargılamada sanıkların hileli işbirliği yapmalarını veya tutulan kişinin dışındakilerle suç için işbirliği yapmalarını önleme gibi amaçlarla, tek başına tutma tedbirinin uygulanması da mümkündür.

12. Başvuranın sohbet hakkından yeterince yararlanamadığı iddialarına karşılık, muhatap İdare Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 46/1 No.lu Genelgesi'nin Üçüncü Bölümü ile 45/1 No.lu Genelgesi'nin Üçüncü

Bölümünde yer alan hükümler doğrultusunda davranıldığını ifade etmiştir.

13. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün "Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri" konulu 46/1 No.lu Genelgesi'nin Üçüncü Bölümünün B maddesinin Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumlarındaki Eğitim-Öğretim Çalışmaları, Sosyal-Kültürel ve Sportif Faaliyetlere İlişkin Esaslar kısmında; "Üçüncü Bölümde düzenlenen 'Genel Esaslar' çerçevesinde; Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarında ve kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenlikli bölümlerinde kalan hükümlü ve tutuklular, bireysel veya 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde eğitim-öğretim, sosyal-kültürel ve sportif çalışmalardan yararlandırılacaktır" denilmektedir.

14. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün "Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler" konusu ile yayımladığı 45/1 No.lu Genelgesi'nin "Ortak Etkinlikler" başlıklı Üçüncü Bölümüne göre: "(1) Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. ... Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir... (13) Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. (...)"

15. Başvuran, anılan Genelge kapsamında sohbet hakkının on saat uygulanmasının mutlak olmadığını kabul etmiş; ancak bu süreden uzaklaşarak çok kısıtlı sürelerle sohbet hakkı verildiğinde de bunun gerekçesinin ortaya konulması gerektiğini eklemiştir. Somut başvurudaki şikâyetlere dayanak gösterilen Genelge maddesinin lafzından da anlaşılacağı üzere tutulanların sohbet hakkından yararlanma sürelerinin belirlenmesi noktasında idareye takdir yetkisi verilmiştir. Bu nedenle, Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun başvuranın sohbet hakkını aşırı derecede kısıtlamadığı, nitekim bu uygulamanın hukuki düzenlemelere açık bir aykırılığının da bulunmadığı, dolayısıyla muhatabın söz konusu kararı ve buna yönelik uygulaması sebebiyle kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

16. Yukarıdaki açıklamalar ışığında başvuruya konu İdare ve Gözlem Kurulunun 29/4/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararı nedeniyle hak ihlaline varan bir uygulamanın mevcut olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

5/3/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye